

11. Учительський апгрейд: самооцінювання професійної діяльності: збірник діагностичних матеріалів/ Ю. Борисенко, О. Венгловська, Г. Гладкова, І. Новик, О. Стягунова, О. Федоренко; за заг.ред. І. Новик. Київ: УІРО, 2024. 102 с. URL: <https://lnk.ua/Afdus00QL>.

12. Центри професійного розвитку педагогічних працівників: організаційно-методичні аспекти : *методичні рекомендації* / уклад. І. В. Удовиченко, А. В. Метейко. Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. 72 с. URL: <http://ir.soippo.edu.ua/handle/123456789/451>.

1.2. ОСВІТНІ РЕФОРМИ ТА ПАРТНЕРСЬКІ ПРОЄКТИ

СВІДОМИЙ ВИБІР МАЙБУТНЬОГО: ДОСВІД КІРОВОГРАДЩИНИ У ВПРОВАДЖЕННІ ШВЕЙЦАРСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРОЄКТУ DECIDE

Лариса ГОЛОДЮК,

заступник директора з науково-методичної діяльності комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», доктор педагогічних наук, доцент;

Жанна ФЕДІРКО,

завідувач кафедри теорії і методики середньої освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук;

Олена ПОЛОВЕНКО,

завідувач обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації діяльності методичних служб комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»;

Ольга ЛИТВИНЕНКО,

завідувач навчально-методичного центру дистанційного навчання комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»;

Вікторія ПАВЛЮХ,

старший викладач кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Реалізація реформи загальної середньої освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа» зумовлює потребу в створенні умов для розвитку в учнів та учениць здатності до усвідомленого вибору подальшої освітньо-професійної траєкторії на етапі завершення здобуття базової середньої освіти (8-9 класи).

Проблема професійної орієнтації в освіті є одним із ключових напрямів сучасної педагогічної та психологічної науки, оскільки вона безпосередньо пов'язана з формуванням успішної життєвої траєкторії особистості, її

професійним самовизначенням та конкурентоспроможністю на ринку праці. В українській науковій традиції вагоме місце посідають праці Бориса Федоришина, який обґрунтував теоретико-методологічні засади професійної орієнтації та професійного самовизначення особистості, розглядаючи профорієнтацію як систему педагогічного та психологічного супроводу вибору професії. Розвиток ідей професійного самовизначення учнівської молоді продовжено у працях Олександра Мельника, який досліджував кар'єрний розвиток школярів та впровадження сучасних профорієнтаційних технологій в освітній процес. Лариса Гуцан зосередила увагу на формуванні готовності учнів до свідомого професійного вибору та розвитку кар'єрної компетентності в умовах Нової української школи [1, 4, 10].

Відповідно до Концепції державної системи професійної орієнтації населення, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 року № 842, Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р, Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї), затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2024 року № 1451, Концепції професійної орієнтації та кар'єрного консультування в системі освіти України на 2025-2030 роки та Плану заходів з реалізації Концепції професійної орієнтації та кар'єрного консультування у системі освіти України на 2025-2030 роки, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 24 листопада 2025 року № 1541, з метою формування у здобувачів освіти компетентностей для усвідомленого професійного самовизначення, посилення взаємодії закладів загальної середньої освіти з органами місцевого самоврядування, роботодавцями та закладами професійної, фахової передвищої і вищої освіти у Кіровоградській області акцентувалася увага на створенні сучасної системи профорієнтації. У цьому контексті професійна зорієнтованість учнів та учениць розглядається як складова соціальних компетентностей й охоплює знання про світ професій і ринок праці, здатність до критичного мислення й ухвалення виважених рішень щодо вибору майбутньої професії, а також готовність до самореалізації, відповідальної трудової діяльності та ефективної соціальної взаємодії у професійному середовищі [2, 5, 6].

Важливим кроком на шляху практичної реалізації завдання стало залучення закладів загальної середньої освіти до національного пілотування щодо створення та впровадження системи професійної орієнтації дітей та підлітків. Провідну роль у цьому процесі відіграє Швейцарсько-український проєкт **DECIDE** – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», який реалізується ГО DOCCU у партнерстві з Цюрихським педагогічним університетом (PHZH) за підтримки Швейцарії. Він спрямований на підтримку реформ в освіті та процесів децентралізації для розвитку в Україні ефективної системи управління освітою.

Головна мета проєкту DECIDE – допомогти жителям територіальних громад долучитися до демократичного врядування та отримати рівний доступ до якісної освіти.

DECIDE реалізується ГО DOCCU у партнерстві з Цюрихським педагогічним університетом (PHZH) за підтримки Швейцарії, представленої Швейцарською агенцією розвитку та співробітництва (SDC).

Проєкт DECIDE впроваджується за двома компонентами:

Компонент 1 зорієнтований на розбудову децентралізованої системи управління освітою в територіальній громаді на субрегіональному рівні та на рівні регіонів. Робота за цим компонентом покликана підвищити спроможність органів влади у впровадженні реформи децентралізації у сфері освіти, включаючи стратегії розвитку освіти та їх реалізацію. Компонент передбачає вдосконалення професійних компетентностей представників органів управління ТГ, а також державних службовців, залучених до реалізації реформ в сфері освіти, запровадження нових методів та інструментів розвитку громадянського суспільства та залучення громадян до управління освітою [11].

На національному рівні Проєкт DECIDE сприяє розвитку механізмів політичного діалогу, створенню ефективної нормативно-правової бази у сфері децентралізації управління освітою та запровадженню дієвого навчання й управління знаннями.

Компонент 2 зорієнтований на розбудову демократичних шкіл, які будуть відігравати роль освітніх центрів своїх громад.

Залучення до участі в проєкті відбувалося на конкурсній основі. За результатами конкурсу було сформовано команду Кіровоградської області для пілотування системи профорієнтації дітей та молоді. На регіональному рівні у Кіровоградській області до пілотування долучилася 21 територіальна громада, а науково-методичний супровід та менторську підтримку забезпечує КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського».

Пілотування національної системи профорієнтації для дітей та молоді орієнтовано на покрокову реалізацію ініціатив з акцентом на експертний супровід громад, навчання кар'єрних координаторів і радників, упровадження курсу за вибором з профорієнтації для учнів 8-9 класів. За результатами пілотування національної системи профорієнтації у межах реалізації проєкту у 2026 році для 50 найактивніших громад передбачено гранти на створення сучасних профорієнтаційних просторів.

Регіональним координатором пілотування національної системи профорієнтації в області є Лариса ГОЛОДЮК, заступник директора з науково-методичної діяльності комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», доктор педагогічних наук, доцент. Менторський супровід територіальних громад щодо впровадження системи профорієнтації дітей та підлітків у закладах освіти забезпечують Олена ПОЛОВЕНКО, завідувач обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації діяльності методичних служб комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут

післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»; Ольга ЛИТВИНЕНКО, завідувач навчально-методичного центру дистанційного навчання комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»; Жанна ФЕДІРКО, завідувач кафедри теорії і методики середньої освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук; Вікторія ПАВЛЮХ, старший викладач кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

З метою активізації участі громадян в управлінні освітою через упровадження практичних інструментів залучення громадськості до управлінських процесів у сфері освіти, а також сприяння залучення батьків, учнів/учениць і вчителів/вчительок до планування спільних з місцевою владою та громадою соціальних проєктів, розвитку системи профорієнтації та розвитку демократичного врядування, у закладах освіти громад були визначені кар'єрні координатори та кар'єрні радники у пілотних закладах освіти.

З метою забезпечення впровадження оновленої системи профорієнтації дітей і підлітків у територіальних громадах, використання сучасних підходів, практичних інструментів курсу «Професії (JOBS)» та здійснення менторського супроводу педагогів у контексті реалізації завдань НУШ регіональний координатор та ментори успішно опанували програму підвищення кваліфікації **«JOBS: менторство для вчителів у профорієнтаційній роботі»**. Освітня програма навчання реалізовувалася у змішаному форматі та поєднувала дистанційне навчання з триденним очним тренінгом, що проходив у місті Львові.

26 листопада 2025 року на Кіровоградщині відбулася перша регіональна організаційна сесія в межах Швейцарсько-українського проєкту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти». Захід об'єднав керівників управлінь/відділів освіти, менторів, кар'єрних координаторів у територіальних громадах, керівників та кар'єрних радників закладів загальної середньої освіти. Під час сесії було акцентовано увагу на особливостях пілотування системи профорієнтації дітей та підлітків, що здійснюватиметься упродовж 2025-2027 років і втілюється ГО DOCCU у партнерстві з Цюрихським педагогічним університетом (Швейцарія) за підтримки Швейцарії, представленої Швейцарським бюро співробітництва в Україні та в партнерстві з Міністерством освіти і науки України, Кіровоградською обласною військовою адміністрацією, органами місцевого самоврядування, закладами освіти й роботодавцями. У межах заходу було наголошено на важливості співпраці органів місцевого самоврядування, бізнесу, служб зайнятості, закладів освіти.

З метою забезпечення менторського супроводу пілотування національної системи профорієнтації 12-13 лютого 2026 року відбулася **II Регіональна організаційна сесія** для кар'єрних координаторів у територіальних громадах, кар'єрних радників та керівників закладів загальної середньої освіти. Учасники

зосередилися на побудові ефективної моделі співпраці між школою, батьками та роботодавцями громад.

Регіональний координатор в області Лариса ГОЛОДЮК, заступник директора з науково-методичної діяльності КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», ґрунтовно розкрила питання «Дослідження потреб: хто формує запит?». Ключовою темою обговорення став аналіз потреб різних груп респондентів кожної громади. Учасники сесії детально опрацювали бачення та очікування від системи профорієнтації з боку представників:

- ◆ органів місцевого самоврядування;
- ◆ керівників та педагогів закладів освіти;
- ◆ учнів та їхніх батьків (вікова категорія 10-18 років);
- ◆ роботодавців (представників державного та приватного секторів);
- ◆ молоді: як теперішніх учнів, так і випускників, які вже здобувають професійну освіту [3].

Окрему увагу приділили підсумкам інформаційно-комунікаційної кампанії в територіальних громадах. Робота в групах дозволила критично оцінити проведені заходи, шукаючи відповіді на важливі запитання:

Що саме закарбувалося у свідомості учнів та батьків після зустрічей?

Які активності виявилися найефективнішими та заслуговують на повторення у майбутньому?

Як настрій учасників впливає на їхню залученість та як долати бар'єри у взаємодії?

У лютому 2026 року був підписаний Меморандум про співпрацю між громадською організацією «Розвиток громадянських компетентностей в Україні» та комунальним закладом «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» щодо впровадження Швейцарсько-українського проєкту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти». Метою цього Меморандуму є підтримка реформ у сфері освіти; національне пілотування системи профорієнтації дітей та підлітків; упровадження освітніх програм з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини (ОДГ/ОПЛ); створення можливостей доступу учнів та учениць до безпечної та якісної освіти у територіальних громадах.

Організаційна сесія стала майданчиком для самоаналізу фахівців. Кожен учасник визначив зони особистого зростання: що варто змінити або посилити у власній ролі для підвищення якості виконання наступних етапів проєкту.

Особлива увага була приділена навчанню кар'єрних координаторів і кар'єрних радників.

24 лютого 2026 року відбулося підсумкове заняття [навчання кар'єрних координаторів територіальних громад](#) за спеціальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації «Актуальні питання створення системи профорієнтації дітей та підлітків у територіальних громадах». Захід був присвячений темі «Системне бачення розвитку професійної орієнтації в територіальних громадах». Спікер сесії: Олена ПОЛОВЕНКО, завідувач

обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського». Мета онлайн-сесії: формування спільного бачення стану та ключових викликів у сфері професійної орієнтації у територіальних громадах; окреслення пріоритетних напрямів подальших дій на основі аналізу проблем, причин і можливих рішень з урахуванням потреб конкретних територіальних громад.

Ключові етапи та результати сесії:

Аналітична робота. За допомогою методу МЕТАплану учасники проаналізували поточний стан профорієнтації у громадах, зосередивши увагу на поінформованості причетних сторін, системності заходів та практичній спрямованості роботи.

Стратегічне планування. Учасники опанували методику «Дерево проблем / дерево рішень», що дозволило трансформувати виявлені виклики у конкретні цілі та завдання на 2026 рік.

Методична підтримка. Спікер презентувала менторську рамку планування, акцентувавши увагу на принципі «3-5 пріоритетів» та важливості вимірюваних результатів для кожної громади.

На виконання наказів Міністерства освіти і науки України від 13.01.2026 р. № 29 «Про національне пілотування створення та впровадження системи професійної орієнтації дітей та підлітків у 2026-2027 роках», КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» від 01.12.2025 № 201 «Про організацію навчання за програмами підвищення кваліфікації педагогічних працівників області у 2026 році», на підставі меморандуму про співпрацю між громадською організацією «Розвиток громадянських компетентностей в Україні» та КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» щодо впровадження швейцарсько-українського проєкту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», [у період з 16.02.2026 р. по 27.02.2026 р.](#) відбулось навчання кар'єрних радників пілотних ЗЗСО із територіальних громад, які є учасниками національного пілотування системи за програмою «Кар'єрний супровід дітей та підлітків в закладах освіти (за матеріалами курсу «Професії»)» Мета підвищення кваліфікації – методична підготовка педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти до викладання курсу за вибором «Професії» для учнів 8-9 класів ЗЗСО в умовах реалізації реформи «Нова українська школа» [8].

[З 4.05 по 15.05.2026 року](#) на базі комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» з метою підготовки педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти до викладання курсу за вибором «Професії» в умовах реалізації реформи «Нова українська школа» відбулось навчання за програмою підвищення кваліфікації «Кар'єрний супровід дітей та підлітків в закладах освіти (за матеріалами курсу «Професії»).

Навчання відбувалось у форматі онлайн (Google Meet), під час проведення тренінгу матеріали розміщувались у Google Classroom, доповнювались на запити здобувачів, що сприяло ефективному здійсненню зворотного зв'язку та обміну думками з актуальних питань профорієнтації.

Програма підвищення кваліфікації включала опрацювання 6 модулів.

У ході опрацювання модуля 1 «Освіта для майбутнього: формування життєвих навичок та професійна орієнтація» було акцентовано увагу на глобальних економічних змінах та їх наслідках, навичках для життя та професійній орієнтації як ключових напрямків навчання, визначенні особливостей розвитку підлітків та молоді в площині профорієнтації.

При опрацюванні модуля 2 «Система професійної орієнтації у територіальній громаді: співпраця освіти, влади та бізнесу» особливу увагу було приділено створенню системи профорієнтації у громаді в контексті концепції Нової української школи.

Під час тренінгового заняття модуля 3 «Курс за вибором «Професії» для учнів 8-9 класів ЗЗСО» здобувачі освіти ознайомились із метою, змістом, структурою та навчально-методичним комплексом курсу «Професії» та обговорили особливості викладання для учнів підліткового віку.

Модуль 4 «Методика викладання курсу за вибором «Професії» для учнів 8-9 класів ЗЗСО: I навчальний рік» було практичним аспектам застосування курсу за вибором «Професії», зокрема аналізу ринку праці, моделюванню уроків з використанням розробок тем з посібника для учнів та створенню портфоліо.

У процесі роботи над модулем 5 «Методика викладання курсу за вибором «Професії» для учнів 8-9 класів ЗЗСО: II навчальний рік» основну увагу було приділено моделюванню занять для учнів в контексті вибору форм і форматів проведення профорієнтаційних зустрічей, зокрема проведенню екскурсій.

Робота над модулем 6 «Профорієнтаційне консультування. Роль вчителя як кар'єрного радника та коуча» проведена у формі поєднання теорії та виконання інтерактивних вправ щодо визначення ролі вчителя як кар'єрного радника і коуча у процесі здійснення профорієнтації.

Здобувачі освіти успішно виконали три трансферних завдання та взяли участь у підсумковому опитуванні. Результати навчання підтверджують готовність педагогів долучитися до системної роботи щодо пілотування національного проєкту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» з розбудови системи профорієнтації в закладах освіти Кіровоградської області.

З метою реалізації 7 кроків проєкту регіональним координатором спільно з менторами проєкту національного пілотування системи профорієнтації дітей та підлітків в рамках впровадження швейцарсько-українського проєкту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» [проведено дві менторські сесії](#).

Під час проведення I менторської сесії **«Профорієнтаційні заняття: навчаємось навзаєм»** учасники обговорили питання створення простору професійного взаємообміну для кар'єрних координаторів територіальних громад і кар'єрних радників закладів загальної середньої освіти щодо планування, проведення та вдосконалення профорієнтаційних занять.

Учасники з ментором проєкту Оленою ПОЛОВЕНКО в площині власного досвіду роботи зосередили увагу на актуальних питаннях проведення профорієнтаційних занять, обговоренні труднощів та перешкод у проведенні профорієнтаційних занять не тільки з учнями/ученицями, а й з батьками. У результаті обговорення спільно були напрацьовані практичні поради щодо

проведення профорієнтаційних занять для налагодження конструктивної взаємодії у форматі «Якщо...то...».

Інтерактивну взаємодію щодо визначення принципів партнерської взаємодії запропонувала учасникам ментор проєкту Ольга ЛИТВИНЕНКО. Полеміка розгорнулася щодо питань наявності в учнів/учениць упереджень та стереотипів, прийняття компромісних рішень та досягнення консенсусу в профорієнтаційній роботі. Ментор акцентувала увагу на важливості подієвих заміток, які спрямовані на презентацію успішних практик профорієнтаційної роботи, ознайомила з порадами щодо підготовки якісних текстів про профорієнтаційних заходів та екскурсій.

Учасники долучились до двох практикумів: «Навчаємось та навчаємо спостерігати без оцінювання», «Навчаємось та навчаємо слухати і чути». Практикум «Навчаємось та навчаємо спостерігати без оцінювання» провела ментор проєкту Жанна ФЕДІРКО. У ході проведення вправ, групової та індивідуальної роботи учасники відзначили, що у професійній комунікації часто змішуються факти, інтерпретації та оцінювання, що значно ускладнює діалог з учнями/ученицями, батьками та колегами. Рефлексія виконання вправ була спрямована на розрізнення фактів і оцінювання як пріоритету налагодження конструктивного діалогу в профорієнтаційній роботі.

Під час проведення практикуму «Навчаємось та навчаємо слухати і чути», ментор проєкту Вікторія ПАВЛЮХ презентувала модель «Чотири вуха» в контексті висловлювань учнів підліткового віку – слухати не тільки поверхневий зміст висловлювання, а намагатися почути, що стоїть за словами учня/учениці. Практична робота щодо аналізу висловлювань учнів/учениць за моделлю «Чотири вуха» сприяла усвідомленню, що кожне повідомлення учнів/учениць щодо профорієнтаційної роботи потрібно розкласти на чотири «вуха», щоб краще зрозуміти контекст ситуації (учня/учениці, сім'ї) в аспекті подальшого підтримувального діалогу.

Фінальна рефлексія була організована регіональним координатором проєкту в Кіровоградській області Ларисою ГОЛОДЮК. У процесі обговорення учасники напрацювали кейс порад успішного проведення профорієнтаційних заходів. Також акцентовано увагу на подальших кроках реалізації проєкту.

28 травня 2026 року відбулась друга менторська сесія «Профорієнтаційні екскурсії: навчаємось навзаєм». Ключовими аспектами сесії стали обговорення питань інклюзивної освіти, застосування цифрових інструментів у профорієнтаційній роботі та конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій у площині проведення профорієнтаційної роботи.

Менторська сесія почалась з обговорення досвіду проведення профорієнтаційних екскурсій. Учасники з ментором проєкту Жанною ФЕДІРКО зосередили увагу на актуальних питаннях проведення профорієнтаційних екскурсій, обговоренні труднощів та перешкод у їх проведенні не тільки з учнями/ученицями, а й з батьками та представниками бізнесу. У результаті обговорення акцентовано увагу на позитивних аспектах співпраці у форматі «Що спрацювало..., що потрібно змінити...». Ментор наголосила на важливості

подієвих заміток, які спрямовані на презентацію успішних практик профорієнтаційної роботи.

Інтерактивну взаємодію щодо переосмислення інклюзії в профорієнтаційній роботі організувала ментор проєкту Олена ПОЛОВЕНКО. Під час виконання вправ учасники визначили бар'єри, що впливають на залучення учнів до спільної діяльності, зокрема психологічні, фізичні, соціальні та когнітивні. Було організовано роботу в групах, де колеги презентували шляхи усунення бар'єрів з орієнтиром на створення гнучкої системи для учнів з особливими освітніми потребами у ході проведення профорієнтаційних заходів.

Майстерку щодо використання цифрових інструментів у профорієнтації провела з учасникам ментор проєкту Ольга ЛИТВИНЕНКО. У ході практичної роботи обговорили побудову профорієнтації на відстані, зокрема в умовах дистанційного навчання; зупинились на важливості створення персонального освітнього середовища; завантаженні документів та виконанні завдань у спільному освітньому середовищі, зосередились на можливостях застосування платформи Padlet, інструментах візуалізації інформації та зворотного зв'язку.

Проблемам конструктивного розв'язання конфліктів було присвячено третю майстерку, проведену ментором проєкту Вікторією ПАВЛЮХ. Учасники деталізували інформацію щодо типів конфліктів в професійній орієнтації (на прикладі тем курсу «Професії») та визначили альтернативні моделі їх розв'язання. У ході проведення вправ, групової та індивідуальної роботи учасники здійснили аналіз конфліктних ситуацій за підходом «Шість кроків конструктивного розв'язання конфліктів». Рефлексія виконання вправ була спрямована на обговорення ситуацій із власного досвіду з налагодження конструктивного діалогу в профорієнтаційній роботі.

Під час підсумкової рефлексії, що була організована регіональним координатором проєкту в Кіровоградській області Ларисою ГОЛОДЮК, учасники акцентували увагу на подальших кроках реалізації проєкту.

Логічним та ключовим практичним кроком цієї масштабної роботи стане офіційне впровадження курсу за вибором «Професії» для учнів та учениць 8-9 класів у закладах загальної середньої освіти області. Концепція курсу «Професії» ґрунтується на розумінні професійної орієнтації як безперервного процесу самопізнання, дослідженні особистих професійних можливостей та ухваленні рішень щодо власної освітньо-професійної траєкторії. Відповідно курс структуровано за трьома взаємопов'язаними компонентами: самопізнання; дослідження світу професій і ринку праці; професійно орієнтований практичний досвід і рефлексія.

Особливості курсу «Професії» полягають у його практико орієнтованому, партисипативному та партнерському характері, що забезпечує зв'язок освітнього процесу з реальним ринком праці, зокрема через використання потенціалу партнерської взаємодії «освіта – влада – роботодавці», та спрямованість на усвідомлене освітньо-професійне самовизначення учнів і учениць.

Мета курсу – формування в учнів і учениць здатності до усвідомленого професійного самовизначення та обґрунтованого планування власної освітньо-професійної траєкторії як передумови соціальної самореалізації на етапі завершення базової середньої освіти.

Мета і завдання курсу ґрунтувалися на ціннісних орієнтирах, окреслених державними стандартами повної загальної середньої освіти. Реалізація завдань курсу сприятиме формуванню в учнів та учениць ключових компетентностей у контексті усвідомленого професійного самовизначення, планування освітньо-професійної траєкторії та відповідального ставлення до власного й суспільного добробуту. Курс також спрямований на розвиток наскрізних для всіх ключових компетентностей умінь, необхідних для усвідомленого освітньо-професійного самовизначення.

Зміст курсу структуровано у шість розділів. Питання безбар'єрності, інклюзивності та рівних можливостей професійної реалізації наскрізно інтегровано в усі розділи курсу з урахуванням різноманітності соціального досвіду. Зміст курсу також ураховує трансформації ринку праці в умовах війни та післявоєнного відновлення України й формує готовність до взаємодії в соціально чутливому професійному середовищі.

Курс охоплює шість розділів:

Розділ 1. Вступ до світу професій.

Розділ 2. Розуміння світу професій.

Розділ 3. Професійні та кар'єрні можливості.

Розділ 4. Дослідження ринку праці в моїй громаді.

Розділ 5. Мій перший професійний досвід.

Розділ 6. Презентація мого досвіду та планування кар'єри.

Курс «Професії» реалізується протягом двох навчальних років (8-9 класи), охоплюючи 61 тему в межах 70 навчальних годин. Навчальне навантаження становить 35 годин на рік (1 година на тиждень) у кожному класі [7].

Водночас за рішенням педагогічної ради закладу загальної середньої освіти курс «Професії» може викладатися лише у 8-му або 9-му класі. У такому разі навчальне навантаження у відповідному класі становить 70 навчальних годин на рік (2 години на тиждень).

Особливості організації освітнього процесу визначаються модельною навчальною програмою, затвердженою [наказом Міністерства освіти і науки України від 21.05.2026 № 819](#) [9].

Фінальним був місцевим форум успішних практик профорієнтаційної роботи: «Освіта, влада, бізнес: синергія заради майбутнього». У форумі взяли участь 274 представники органів місцевого самоврядування, закладів освіти та бізнесу, що забезпечило міжсекторальну взаємодію «освіта – влада – бізнес» як основу ефективної профорієнтаційної політики, що свідчить про високий рівень зацікавленості громад, освітян та бізнесу у розвитку системної профорієнтаційної роботи. У ході заходу було презентовано успішні практики профорієнтаційної роботи, результати впроваджених ініціатив у закладах освіти, а також напрацювання щодо розвитку партнерства між школами та роботодавцями.

Особливу увагу приділено формуванню у здобувачів освіти усвідомленого професійного вибору, розвитку кар'єрної компетентності та розширенню можливостей практико орієнтованого навчання через взаємодію з підприємствами регіону.

Таким чином, поєднання експертної менторської підтримки від КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» та ресурсів проєкту DECIDE дає громадам Кіровоградщини унікальний інструмент. Він дозволить випускникам базової школи робити вибір майбутнього професійного треку не інтуїтивно, а свідомо та з урахуванням актуальних запитів економіки й післявоєнного відновлення України.

Список використаних джерел

1. Гуцан Л. А. Формування кар'єрної компетентності учнівської молоді. Київ: Педагогічна думка, 2019. 210 с.
2. Концепція державної системи професійної орієнтації населення : постанова Кабінету Міністрів України від 17 верес. 2008 р. № 842. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF> (дата звернення: 20.06.2026).
3. Концептуальні засади реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) : наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовт. 2024 р. № 1451. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 20.06.2026).
4. Мельник О. В., Гуцан Л. А., Синявський В. В. та ін. Професійна орієнтація старшокласників: теорія і практика: науково-методичний посібник. Київ: Четверта хвиля, 2009. 312 с.
5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 груд. 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення: 20.06.2026).
6. Про затвердження Концепції професійної орієнтації та кар'єрного консультування в системі освіти України на 2025–2030 роки та Плану заходів з її реалізації : наказ Міністерства освіти і науки України від 24 листоп. 2025 р. № 1541. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 20.06.2026).
7. Про національне пілотування створення та впровадження системи професійної орієнтації дітей та підлітків у 2026–2027 роках : наказ Міністерства освіти і науки України від 13 січ. 2026 р. № 29. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 20.06.2026).
8. Про організацію навчання за програмами підвищення кваліфікації педагогічних працівників області у 2026 році : наказ комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» від 01 груд. 2025 р. № 201.
9. Про затвердження заходів щодо впровадження системи професійної орієнтації та кар'єрного консультування в закладах освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 21 трав. 2026 р. № 819. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 20.06.2026).
10. Федоришин Б. О. Професійна орієнтація учнівської молоді: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2011. 320 с.
11. Швейцарсько-український проєкт DECIDE: Децентралізація для розвитку демократичної освіти в Україні. URL: <https://decide.revolsource.com/en/about-the-project/> (дата звернення: 20.06.2026).